

Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (štvrtá komora)

z 28. júla 2016*

„DPH — Smernica 2006/112/ES — Platnosť a výklad smernice — Poskytovanie služieb uskutočňované advokátmi — Zdanenie DPH — Právo na účinný prostriedok nápravy — Rovnosť zbraní — Právna pomoc“

Vo veci C-543/14,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Cour constitutionnelle (Ústavný súd, Belgicko), z 13. novembra 2014 a doručený Súdnemu dvoru 27. novembra 2014, ktorý súvisí s konaním:

Ordre des barreaux francophones et germanophone a i.,

Jimmy Tessens a i.,

Orde van Vlaamse Balies,

Ordre des avocats du barreau d’Arlon a i.

proti

Conseil des ministres,

za účasti:

Association Syndicale des Magistrats ASBL,

Conseil des barreaux européens,

SÚDNY DVOR (štvrtá komora),

v zložení: predseda štvrtej komory T. von Danwitz (spravodajca), sudcovia C. Lycourgos, E. Juhász, C. Vajda a K. Jürimäe,

generálna advokátka: E. Sharpston,

tajomník: V. Tourrès, referent,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní zo 16. decembra 2015,

* Jazyk konania: francúzština.

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

- Ordre des barreaux francophones et germanophone a i., v zastúpení: V. Letellier, R. Leloup, E. Huisman, J. Buelens a C. T'Sjoen, avocats,
- J. Tessens a i., v zastúpení: J. Toury a M. Denys, avocats,
- Orde van Vlaamse Balies, v zastúpení: D. Lindemans a E. Traversa, avocats,
- Ordre des avocats du barreau d'Arlon a i., v zastúpení: D. Lagasse, avocat,
- Association Syndicale des Magistrats ASBL, v zastúpení: V. Letellier, avocat,
- Conseil des barreaux européens, v zastúpení: M. Maus a M. Delanote, avocats,
- belgická vláda, v zastúpení: M. Jacobs a J.-C. Halleux, splnomocnení zástupcovia,
- grécka vláda, v zastúpení: K. Georgiadis a A. Dimitrakopoulou, splnomocnení zástupcovia,
- francúzska vláda, v zastúpení: D. Colas a J.-S. Pilczer, splnomocnení zástupcovia,
- Rada Európskej únie, v zastúpení: E. Chatziioakeimidou, E. Moro a M. Moore, splnomocnení zástupcovia,
- Európska komisia, v zastúpení: H. Krämer, J.-F. Brakeland a M. Owsiany-Hornung, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálnej advokátky na pojednávaní 10. marca 2016,

vyhlásil tento

Rozsudok

- 1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu a platnosti smernice Rady 2006/112/ES z 28. novembra 2006 o spoločnom systéme dane z pridanej hodnoty (Ú. v. EÚ L 347, 2006, s. 1).
- 2 Tento návrh bol predložený v rámci sporov medzi Ordre des barreaux francophones et germanophone, pánom Jimmym Tessensom, Orde van Vlaamse Balies, Ordre des avocats du barreau d'Arlon (rady advokátskych komôr), ako aj inými fyzickými a právnickými osobami na jednej strane, a Conseil des ministres (Rada ministrov, Belgicko) na druhej strane, ktoré sa týkajú návrhu na neplatnosť článku 60 loi du 30 juillet 2013 portant des dispositions diverses [zákon z 30. júla 2013 o zmene a doplnení niektorých právnych predpisov (*Moniteur belge* z 1. augusta 2013, s. 48270, ďalej len „zákon z 30. júla 2013“)], ktorý zrušil oslobodenie poskytovania služieb uskutočňovaných advokátmi pri výkone ich obvyklej činnosti od dane z pridanej hodnoty (DPH).

Právny rámec

Medzinárodné právo

EDLP

- 3 Článok 6 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, podpísaného 4. novembra 1950 v Ríme (ďalej len „EDLP“), znie:

„1. Každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený. ...

...

3. Každý, kto je obvinený z trestného činu, má tieto minimálne práva:

...

- c) obhajovať sa osobne alebo prostredníctvom obhajcu podľa vlastného výberu, alebo pokiaľ nemá dostatok prostriedkov na zaplatenie obhajcu, aby sa mu poskytol bezplatne, ak to záujmy spravodlivosti vyžadujú;

...“

- 4 Článok 14 EDLP stanovuje:

„Užívanie práv a slobôd priznaných týmto dohovorom musí byť zabezpečené bez diskriminácie založenej na akomkoľvek dôvode, ako je pohlavie, rasa, farba pleti, jazyk, náboženstvo, politické alebo iné zmýšľanie, národnostný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnostnej menšine, majetok, rod alebo iné postavenie.“

Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach

- 5 Článok 14 ods. 1 a 3 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach prijatého Valným zhromaždením Organizácie Spojených národov 16. decembra 1966, ktorý vstúpil do platnosti 23. marca 1976 (ďalej len „MPOPP“), stanovuje:

„1. Všetky osoby sú si pred súdom rovné. Každý má úplne rovnaké právo, aby bol spravodlivo a verejne vypočutý nezávislým a nestranným súdom, ktorý rozhoduje buď o jeho právach a povinnostiach, alebo o akomkoľvek trestnom obvinení vznesenom proti nemu. ...

...

3. Každý, kto je obvinený z trestného činu, má mať tieto minimálne záruky:

...

- b) má mať dostatok času a možností na prípravu svojej obhajoby, a aby sa mohol spojiť s obhajcom podľa svojej vlastnej voľby;

...

d) má byť súdený za svojej prítomnosti a obhajovať sa osobne alebo prostredníctvom obhajcu, ktorého si sám zvolí; má byť poučený o svojich právach a má sa mu poskytnúť právna pomoc v každom prípade, keď to záujmy spravodlivosti vyžadujú, aj bez toho, že by v takom prípade sám platil náklady, ak nemá dostatočné prostriedky na úhradu;

...“

6 Podľa článku 26 MPOPP:

„Všetci sú si pred zákonom rovní a majú právo na rovnakú ochranu zákona bez akejkoľvek diskriminácie. Zákon zakáže akúkoľvek diskrimináciu a zaručí všetkým osobám rovnakú a účinnú ochranu proti diskriminácii z akýchkoľvek dôvodov, napr. podľa rasy, farby, pohlavia, jazyka, náboženstva, politického alebo iného presvedčenia, národnostného alebo sociálneho pôvodu, majetku a rodu.“

Aarhuský dohovor

7 Článok 9 Dohovoru o prístupe k informáciám, účasti verejnosti na rozhodovacom procese a prístupe k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia, ktorý bol podpísaný 25. júna 1998 v Aarhuse a schválený v mene Európskeho spoločenstva rozhodnutím Rady 2005/370/ES zo 17. februára 2005 (Ú. v. EÚ L 124, 2005, s. 1) (ďalej len „Aarhuský dohovor“), stanovuje:

„1. Každá strana v rámci svojho národného práva zabezpečí, aby každý, kto sa domnieva, že jeho žiadosť o informácie na základe článku 4 zostala nepovšimnutá, bola protiprávne zamietnutá, či už čiastočne, alebo úplne, neprimerane zodpovedaná alebo sa s ňou nenaložilo tak, ako sa malo v súlade s ustanoveniami článku 4, mal prístup k opravným prostriedkom pred súdom alebo iným nezávislým a nestranným orgánom ustanoveným na základe zákona.

...

2. Každá Strana, v rámci svojho národného práva, zabezpečí, aby členovia zainteresovanej verejnosti

a) majúci dostatočný záujem; alebo, alternatívne

b) ak pretrváva porušovanie ich práva v prípadoch, kde to právne predpisy Strany upravujúce správne konanie požadujú ako predbežnú podmienku,

mali prístup k opravným prostriedkom pred súdom a/alebo iným nezávislým a nestranným orgánom ustanoveným na základe zákona [na účely] napadn[utia] vecn[ej] a procesn[ej] zákonnos[ti] akéhokoľvek rozhodnutia, skutku alebo opomenutia, ktoré sú predmetom ustanovení článku 6, v prípadoch upravených ustanoveniami národného práva a bez toho, [aby] boli dotknuté ustanovenia odseku 3, ktoré sú predmetom iných relevantných ustanovení tohto dohovoru.

O tom, čo predstavuje dostatočný záujem a porušovanie ich práva, bude rozhodnuté v súlade s požiadavkami národného práva a v súlade s cieľom dať zainteresovanej verejnosti široký prístup k súdnemu konaniu v rozsahu, ktorý stanovuje tento dohovor. [Na] tento účel sa záujem akejkoľvek mimovládnej organizácie, ktorá spĺňa požiadavky uvedené v článku 2, odsek 5 považuje za dostatočný [na účely] písmena a). Tieto organizácie budú považované za také, [ktorých] práva môžu byť poškodené [na účely] písmena b).

...

3. Navyše, bez vplyvu na opravné procesy podľa odsekov 1 a 2, každá Strana zabezpečí, ak sú splnené podmienky uvedené v jej národnom práve, ak sú nejaké, aby členovia verejnosti mali prístup k správne alebo súdne konaniu umožňujúcemu napadnutie konaní a opomenutí právnických a fyzických osôb a verejných inštitúcií, ktoré sú v rozpore s jej národným právom v oblasti životného prostredia.

4. Navyše, bez toho, aby boli dotknuté ustanovenia odseku 1, postupy uvedené v odsekoch 1, 2 a 3, zaistia zodpovedajúcu a účinnú nápravu, vrátane prikázaných úľav ak sú vhodné, a musia byť primerané, spravodlivé, včasné a nie nedostupne drahé. Rozhodnutia podľa tohto článku budú vydávané alebo zaznamenané písomne. Rozhodnutia súdov a, kde je to možné i iných orgánov, budú verejne prístupné.

5. S cieľom posilniť účinnosť ustanovení tohto článku každá Strana zabezpečí, aby bola verejnosť informovaná o možnostiach správnych a súdnych opravných prostriedkov a zváži vytvorenie vhodných podporných mechanizmov s cieľom odstrániť alebo znížiť finančné a iné bariéry v prístupe k spravodlivosti.“

Právo Únie

8 Článok 1 ods. 2 smernice 2006/112 stanovuje:

„Spoločný systém DPH je založený na zásade, že na tovar a služby sa uplatňuje všeobecná daň zo spotreby presne úmerná cene tovaru a služieb bez ohľadu na počet transakcií uskutočnených vo výrobnom a distribučnom procese pred stupňom, na ktorom sa daň účtuje.

Na každú transakciu sa uplatní DPH vypočítaná z ceny tovaru alebo služieb podľa sadzby platnej pre tento tovar alebo služby po odpočítaní sumy DPH, ktorou boli priamo zaťažené rôzne nákladové prvky.

Spoločný systém DPH sa uplatňuje až po maloobchodný stupeň vrátane.“

9 Podľa článku 2 ods. 1 tejto smernice:

„DPH podliehajú tieto transakcie:

...

c) poskytovanie služieb za protihodnotu na území členského štátu zdaniteľnou osobou, ktorá koná ako taká;

...“

10 Podľa článku 96 uvedenej smernice členské štáty uplatňujú štandardnú sadzbu DPH, ktorú určí každý členský štát ako percento zo základu dane a ktorá je rovnaká pre dodanie tovaru a poskytovanie služieb.

11 Článok 98 ods. 1 a 2 tej istej smernice stanovuje:

„1. Členské štáty môžu uplatňovať buď jednu alebo dve znížené sadzby.

2. Znížené sadzby sa uplatňujú len na dodania tovaru a poskytovania služieb, ktoré patria do kategórií uvedených v prílohe III.

...“

- 12 Príloha III smernice 2006/112, nazvaná „Zoznam dodaní tovarov a poskytnutí služieb, na ktoré sa môžu uplatniť znížené sadzby uvedené v článku 98“, v bode 15 spomína „dodanie tovaru a poskytnutie služieb zo strany organizácií, ktoré členské štáty uznávajú ako sociálne prospešné a ktoré vykonávajú verejnoprospešnú činnosť alebo činnosť v oblasti sociálneho zabezpečenia, ak tieto transakcie nie sú oslobodené od dane podľa článkov 132, 135 a 136“.
- 13 Článok 132 tejto smernice, ktorý sa nachádza v jej hlave IX kapitole 2 s názvom „Oslobodenie od dane pri určitých činnostiach verejného záujmu“, v odseku 1 stanovuje:

„Členské štáty oslobodia od dane tieto transakcie:

...

g) poskytovanie služieb a dodanie tovaru úzko súvisiace so sociálnou starostlivosťou alebo činnosťou v oblasti sociálneho zabezpečenia vrátane poskytovania služieb a dodania tovaru uskutočňovaných domovmi dôchodcov, subjektmi, ktoré sa spravujú verejným právom, alebo inými subjektmi, ktoré dotknutý členský štát uznáva za subjekty sociálnej povahy;

...“

- 14 Podľa článku 168 písm. a) uvedenej smernice:

„Pokiaľ ide o tovar a služby, ktoré sú použité na účely zdaniteľných transakcií zdaniteľnej osoby, táto má právo v členskom štáte, v ktorom uskutočňuje tieto transakcie, odpočítať z výšky DPH, ktorú je povinná zaplatiť, tieto sumy:

a) DPH splatnú alebo zaplatenú v tomto členskom štáte za tovar, ktorý jej bol alebo bude dodaný, a za služby, ktoré jej boli alebo budú poskytnuté, inou zdaniteľnou osobou,

...“

- 15 Podľa článku 371 tejto smernice „členské štáty, ktoré k 1. januáru 1978 oslobodzovali od dane transakcie uvedené v zozname v prílohe X časti B, môžu ich naďalej oslobodzovať od dane, v súlade s podmienkami, ktoré sa uplatňovali v danom členskom štáte k tomuto dátumu“. Medzi transakciami uvedenými v tomto zozname sa nachádzajú aj služby poskytované právnikmi.

Belgické právo

- 16 Článok 44 ods. 1 loi du 3 juillet 1969 créant le code de la taxe sur la valeur ajoutée (zákon z 3. júla 1969, ktorým sa stanovuje zákonník o dani z pridanej hodnoty) (*Moniteur belge* zo 17. júla 1969, s. 7046) v znení platnom pred zákonom z 30. júla 2013 stanovoval:

„Od dane je oslobodené poskytovanie služieb, ktoré vykonávajú nasledujúce osoby v rámci svojej obvyklej činnosti:

1. advokáti

...“

17 Podľa článku 60 zákona z 30. júla 2013, ktorý vstúpil do účinnosti 1. januára 2014:

„V článku 44 [ods. 1] Zákonníka o dani z pridanej hodnoty, ktorý bol nahradený zákonom z 28. decembra 1992 a zmenený a doplnený zákonom z 28. decembra 2011, sa bod 1 zrušuje.“

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

18 V spore vo veci samej bolo na Cour constitutionnelle (Ústavný súd, Belgicko) podaných niekoľko žalôb o neplatnosť článku 60 zákona z 30. júla 2013. Toto ustanovenie s účinnosťou od 1. januára 2014 ukončilo oslobodenie od DPH služieb poskytovaných advokátmi, ktoré Belgické kráľovstvo ponechalo v platnosti na základe prechodného ustanovenia článku 371 smernice 2006/112.

19 Štandardná sadzba DPH uplatňovaná na poskytovanie služieb advokátmi v Belgicku je 21 %.

20 Vnútroštátny súd sa pýta, či zdanenie služieb poskytovaných advokátmi DPH a zvýšenie nákladov za tieto služby, ktoré toto zdanenie spôsobí, sú zlučiteľné s právom na účinný prostriedok nápravy a najmä s právom na pomoc advokáta. Okrem toho sa tento súd pýta, či právna úprava dotknutá vo veci samej je v súlade so zásadou rovnosti zbraní, keďže toto zvýšenie nákladov sa týka iba osôb podliehajúcich súdnej právomoci, ktorí nie sú platiteľmi dane a nemajú nárok na právnu pomoc, zatiaľ čo osoby podliehajúce súdnej právomoci, ktoré sú platiteľmi dane, majú možnosť si DPH zaplatené za tieto služby odpočítať.

21 Za týchto podmienok Cour constitutionnelle (Ústavný súd) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru nasledujúce prejudiciálne otázky:

„1. a) Je smernica 2006/112 tým, že podriaďuje služby poskytované advokátmi DPH bez toho, aby vo vzťahu k právu na pomoc advokáta a k zásade rovnosti zbraní, zohľadnila skutočnosť, či osoby podliehajúce súdnej právomoci, ktoré nemajú nárok na právnu pomoc, sú alebo nie sú platiteľmi DPH, v súlade s článkom 47 Charty základných práv Európskej únie, v spojení s článkom 14 MPOPP a s článkom 6 EDLP, keďže tento článok priznáva každému právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo prejednaná, možnosť poradiť sa, obhajovať sa a nechať sa zastupovať a právo na právnu pomoc pre osoby, ktoré nemajú dostatočné prostriedky v prípade, ak je táto pomoc potrebná na zabezpečenie riadneho prístupu k spravodlivosti?

b) Z rovnakých dôvodov je smernica 2006/112 v súlade s článkom 9 ods. 4 a 5 Aarhuského dohovoru, keďže tieto ustanovenia stanovujú právo prístupu k spravodlivosti, pričom by náklady na tieto konania nemali byť nedostupne drahé a mali by umožniť vytvorenie vhodných podporných mechanizmov s cieľom odstrániť alebo znížiť finančné a iné bariéry v prístupe k spravodlivosti?

c) Môžu byť služby, ktoré poskytujú advokáti v rámci vnútroštátneho režimu právnej pomoci, zahrnuté do služieb uvedených v článku 132 ods. 1 písm. g) smernice 2006/112, ktoré úzko súvisia so sociálnou starostlivosťou alebo činnosťou v oblasti sociálneho zabezpečenia, alebo môžu byť oslobodené podľa iného ustanovenia smernice? V prípade zápornej odpovede na túto otázku, je smernica 2006/112, vykladaná v tom zmysle, že neumožňuje oslobodiť od DPH služby poskytované advokátmi v prospech osôb podliehajúcich súdnej právomoci, ktoré využívajú právnu pomoc v rámci vnútroštátneho režimu právnej pomoci, v súlade s článkom 47 Charty základných práv Európskej únie, v spojení s článkom 14 MPOPP a s článkom 6 EDLP?

2. V prípade zápornej odpovede na [prvú otázku písm. a) až c)], je článok 98 smernice 2006/112, ktorý nestanovuje možnosť uplatniť zníženú sadzbu DPH na služby poskytované advokátmi, prípadne podľa toho, či osoba podliehajúca súdnej právomoci, ktorá nemá nárok na právnu pomoc, je alebo nie je platiteľom DPH, v súlade s článkom 47 [Charty], v spojení s článkom 14 [MPOPP] a s článkom 6 [EDLP], v tom, že tento článok priznáva každému právo na to, aby jeho záležitosť

bola spravodlivo prejednaná, možnosť poradiť sa, obhajovať sa a nechať sa zastupovať a právo na právnu pomoc pre osoby, ktoré nemajú dostatočné prostriedky v prípade, ak je táto pomoc potrebná na zabezpečenie riadneho prístupu k spravodlivosti?

3. V prípade zápornej odpovede na [prvú otázku písm. a) až c)], je článok 132 smernice 2006/112 v súlade so zásadou rovnosti a zákazu diskriminácie uvedenej v článkoch 20 a 21 Charty základných práv Európskej únie a článku 9 ZEÚ, v spojení s článkom 47 uvedenej Charty v tom, že v rámci činností verejného záujmu nestanovuje oslobodenie od DPH v prospech služieb advokátov, zatiaľ čo ostatné poskytované služby sú oslobodené ako činnosti verejného záujmu, napríklad poskytovanie služieb verejnými poštami, rôzne zdravotnícke služby alebo ešte služby poskytované v súvislosti so vzdelávaním, športom alebo kultúrou, pričom toto rozdielne zaobchádzanie medzi službami poskytovanými advokátmi a službami oslobodenými článkom 132 tejto smernice vyvoláva dostatočné pochybnosti, keďže služby advokátov prispievajú k dodržiavaniu niektorých základných práv?
4. a) V prípade zápornej odpovede na [prvú otázku písm. a) až c)], má sa článok 371 smernice 2006/112 vykladať v súlade s článkom 47 Charty základných práv Európskej únie v tom zmysle, že oprávňuje členský štát Únie, aby čiastočne ponechal oslobodenie od dane pre služby poskytované advokátmi, ak sú tieto služby poskytované v prospech osôb podliehajúcich súdnej právomoci, ktoré nie sú platiteľmi DPH?
b) Má sa článok 371 smernice 2006/112 tiež vykladať v súlade s článkom 47 Charty základných práv Európskej únie v tom zmysle, že oprávňuje členský štát Únie, aby čiastočne ponechal oslobodenie od dane pre služby poskytované advokátmi, ak sú tieto služby poskytované v prospech osôb podliehajúcich súdnej právomoci, ktoré využívajú právnu pomoc v rámci vnútroštátneho režimu právnej pomoci?“

O prejudiciálnych otázkach

O prvej otázke písm. a)

- 22 Svojou prvou otázkou písm. a) vnútroštátny súd v podstate žiada Súdny dvor, aby preskúmal platnosť článku 1 ods. 2 a článku 2 ods. 1 písm. c) smernice 2006/112 vzhľadom na právo na účinný prostriedok nápravy a zásadu rovnosti zbraní zaručené článkom 47 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“), v rozsahu, v akom podľa týchto ustanovení služby poskytované advokátmi osobám podliehajúcim súdnej právomoci, ktoré nemajú nárok na právnu pomoc v rámci vnútroštátneho režimu právnej pomoci, podliehajú DPH.
- 23 Keďže vnútroštátny súd odkazuje nielen na článok 47 Charty, ale aj na článok 14 MPOPP a článok 6 EDLP, treba pripomenúť, že hoci – ako potvrdzuje článok 6 ods. 3 ZEÚ – základné práva zaručené EDLP sú ako všeobecné zásady súčasťou práva Únie a hoci článok 52 ods. 3 Charty stanovuje, že práva obsiahnuté v Charte, ktoré zodpovedajú právam zaručeným EDLP, majú rovnaký zmysel a rozsah, ako majú práva priznané uvedeným dohovorom, tento dohovor nepredstavuje, kým k nemu Únia nepristúpila, právny nástroj formálne začlenený do právneho poriadku Únie (rozsudky z 26. februára 2013, Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, bod 44; z 3. septembra 2015, Inuit Tapiriit Kanatami a i./Komisia, C-398/13 P, EU:C:2015:535, bod 45, ako aj z 15. februára 2016, N., C-601/15 PPU, EU:C:2016:84, bod 45). Rovnaké konštatovanie platí aj pre MPOPP. Platnosť smernice 2006/112 teda treba preskúmať len vzhľadom na základné práva zaručené Chartou (pozri v tomto zmysle rozsudok z 15. februára 2016, N., C-601/15 PPU, EU:C:2016:84, bod 46 a citovanú judikatúru).
- 24 Pokiaľ ide o rozsah preskúmania, ktorý vyžaduje položená otázka, treba uviesť, že sa obmedzuje na osobitné náklady, ktoré vyplývajú z toho, že služby poskytované advokátmi podliehajú DPH vo výške 21 %, a netýka sa všetkých nákladov súdneho konania.

- 25 Okrem toho pochybnosti vnútroštátneho súdu sa týkajú iba situácie osôb podliehajúcich súdnej právomoci, ktoré nemajú nárok na právnu pomoc na základe príslušných ustanovení vnútroštátneho práva. Podľa informácií predložených týmto súdom totiž osoby podliehajúce súdnej právomoci, ktoré využívajú túto pomoc, nie sú prípadným zvýšením poplatkov advokátov z dôvodu prípadného platenia DPH zo služieb poskytovaných advokátmi ovplyvnené, keďže toto poskytovanie služieb hradí Belgické kráľovstvo.
- 26 Naopak, ostatné osoby podliehajúce súdnej právomoci v zásade musia znášať na základe pravidiel stanovených vo vnútroštátnom práve poplatky advokáta vrátane DPH, na základe čoho vznikajú podľa vnútroštátneho súdu pochybnosti s ohľadom na zlučiteľnosť takéhoto daňového nákladu s právom na účinný prostriedok nápravy zaručený článkom 47 Charty. Tento súd má okrem iného pochybnosti, pokiaľ ide o zlučiteľnosť tohto daňového nákladu so zásadou rovnosti zbraní, keďže iba osoby podliehajúce súdnej právomoci, ktoré sú platiteľmi dane, majú právo na odpočet DPH zaplatenej na vstupe za služby poskytované advokátmi podľa článku 168 písm. a) smernice 2006/112 a keďže podliehanie služieb poskytovaných advokátmi DPH tak má rôzne následky pre osoby podliehajúce súdnej právomoci podľa toho, či sú alebo nie sú platiteľmi dane.

O práve na účinný prostriedok nápravy

- 27 Článok 47 Charty upravuje právo na účinný prostriedok nápravy a podľa druhého odseku tohto článku toto právo najmä obsahuje možnosť každej osoby poradiť sa, obhajovať sa a nechať sa zastupovať advokátom. Tretí odsek uvedeného článku zaručuje právo na účinný prostriedok nápravy tým, že poskytuje osobám, ktoré nemajú dostatočné prostriedky, právnu pomoc.
- 28 V tejto súvislosti treba uviesť, že zo spisu predloženého Súdnemu dvoru vyplýva, že je predpoklad, že osoby podliehajúce súdnej právomoci, ktoré nemajú nárok na právnu pomoc a ktoré sú jediné, na ktoré sa prvá otázka písm. a) vzťahuje, disponujú podľa príslušných ustanovení vnútroštátneho práva dostatočnými prostriedkami na prístup k spravodlivosti prostredníctvom advokáta. Pokiaľ ide o tieto osoby podliehajúce súdnej právomoci, tak právo na účinný prostriedok nápravy upravené v článku 47 Charty v zásade nezaručuje nárok na to, že služby poskytované advokátmi bude oslobodené od DPH.
- 29 Prvá otázka písm. a) týkajúca sa platnosti článku 1 ods. 2 a článku 2 ods. 1 písm. c) smernice 2006/112 vzhľadom na článok 47 Charty sa posudzuje s ohľadom na vlastnosti vlastné týmto ustanoveniam a nemôže závisieť od osobitných okolností každého prípadu.
- 30 Okrem toho hoci prístup k spravodlivosti a účinnosť súdnej ochrany závisia od množstva faktorov rôznej povahy, nič to nemení na tom, že náklady na súdne konanie, medzi ktorými je aj DPH, ktorej podliehajú služby poskytované advokátmi, môžu mať vplyv na rozhodnutie osoby podliehajúcej súdnej právomoci uplatniť svoje práva na spravodlivosť zastupovaním sa prostredníctvom advokáta.
- 31 Z judikatúry Súdného dvora z iných oblastí ako DPH však vyplýva, že zdanenie takýchto nákladov možno spochybniť právom na účinný prostriedok nápravy zaručeným článkom 47 Charty, iba ak sú tieto náklady neprekonateľné (pozri analogicky rozsudok z 22. decembra 2010, DEB, C-279/09, EU:C:2010:811, bod 61, a uznesenie z 13. júna 2012, GREP, C-156/12, neuvyverejnené, EU:C:2012:342, bod 46) alebo ak majú za následok, že výkon práv priznaných právnym poriadkom Únie je prakticky znemožnený alebo nadmerne sťažený (pozri analogicky rozsudok zo 6. októbra 2015, Orizzonte Salute, C-61/14, EU:C:2015:655, body 48, 49 a 58).
- 32 Žalobcovia vo veciach samých najmä zdôraznili, že zdanenie služieb poskytovaných advokátmi DPH vo výške 21 % predstavuje pre osoby podliehajúce súdnej právomoci, ktoré nemajú nárok na právnu pomoc a ktoré sú jediné, na ktoré sa prvá otázka písm. a) vzťahuje, veľké zvýšenie nákladov na súdne konanie.

- 33 Ako však uviedla najmä belgická vláda vo svojich písomných pripomienkach, zdanenie poskytovania týchto služieb DPH vo výške 21 % neznamená rovnaké zvýšenie poplatkov advokátov, keďže advokáti ako platitelia dane majú právo na odpočet DPH, ktorá sa v rámci služieb, ktoré poskytujú v súlade s článkom 168 písm. a) smernice 2006/112, vzťahuje na nadobudnutie tovaru alebo služieb. Keďže uskutočnením nároku na odpočet sa môžu znížiť ich poplatky, miera, v akej sú advokáti ekonomicky povinní previesť bremeno vyplývajúce z DPH na ich poplatky, je tak nejasná.
- 34 Rozsah prípadného zvýšenia týchto poplatkov je ešte nejasnejší tým, že v Belgicku sa uplatňuje režim stanovenia poplatkov na základe dohody. V rámci takéhoto režimu, založeného na konkurencii medzi advokátmi, sú advokáti nútení zohľadniť hospodársku situáciu svojich klientov. Okrem toho, ako to uviedla generálna advokátka v bode 85 svojich návrhov, podľa príslušnej právnej úpravy musia poplatky advokátov rešpektovať obmedzenia vyplývajúce z požiadavky primeranosti.
- 35 Z tohto dôvodu nie je možné stanoviť žiadnu úzku a presnú súvislosť medzi zdanením služieb poskytovaných advokátmi DPH a zvýšením poplatkov za tieto služby.
- 36 V každom prípade, keďže výška DPH v spore vo veci samej nepredstavuje najvyššiu časť nákladov na súdne konanie, nemožno zastávať názor, že zdanenie služieb poskytovaných advokátmi DPH predstavuje samo osebe neprekonateľnú prekážku k prístupu k spravodlivosti alebo že výkon práv priznaných právnym poriadkom Únie je prakticky znemožnený alebo nadmerne sťažený. Za týchto podmienok skutočnosť, že toto zdanenie môže prípadne viesť k zvýšeniu týchto poplatkov, nemôže vzhľadom na právo na účinný prostriedok nápravy zaručené článkom 47 Charty takéto zdanenie spochybniť.
- 37 Za predpokladu, že osobitné okolnosti konkrétneho prípadu by viedli k tomu, že zdanenie služieb poskytovaných advokátmi DPH samo osebe tvorí neprekonateľnú prekážku k prístupu k spravodlivosti alebo by výkon práv priznaných právnym poriadkom Únie bol prakticky znemožnený alebo nadmerne sťažený, bolo by potrebné zohľadniť túto skutočnosť vhodnou úpravou nároku na právnu pomoc v súlade s článkom 47 tretím odsekom Charty.
- 38 Vzhľadom na predchádzajúce úvahy treba konštatovať, že ochrana priznaná právom na účinný prostriedok nápravy sa nevzťahuje na zdanenie služieb poskytovaných advokátmi DPH.

O zásade rovnosti zbraní

- 39 Žalobcovia vo veci samej spochybňujú platnosť článku 1 ods. 2 a článku 2 ods. 1 písm. c) smernice 2006/112 aj vzhľadom na zásadu rovnosti zbraní, a to z dôvodu, že zdanenie služieb poskytovaných advokátmi DPH vo výške 21 % znevýhodňuje osoby podliehajúce súdnej právomoci, ktoré nie sú platiteľmi dane, oproti osobám podliehajúce súdnej právomoci, ktoré platiteľmi dane sú. Táto nevýhoda vyplýva z toho, že osoby podliehajúce súdnej právomoci, ktoré platiteľmi dane sú, majú na rozdiel od neplatiteľov dane nárok na odpočet a neznesajú finančné bremeno vyplývajúce z tohto zdanenia DPH.
- 40 Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora zásada rovnosti zbraní, ktorá úzko súvisí so samotným pojmom spravodlivý proces a má za cieľ zabezpečiť rovnosť medzi účastníkmi konania, zahrnuje povinnosť poskytnúť každému účastníkovi konania primeranú možnosť uviesť svoje tvrdenia vrátane dôkazov za podmienok, ktoré ho zjavne neznevýhodňujú vo vzťahu k protistrane (pozri v tomto zmysle rozsudky zo 6. novembra 2012, *Otis a i.*, C-199/11, EU:C:2012:684, body 71 a 72; z 12. novembra 2014, *Guardian Industries a Guardian Europe/Komisia*, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, bod 31, ako aj uznesenie zo 16. júla 2015, *Sánchez Morcillo a Abril García*, C-539/14, EU:C:2015:508, bod 48).

- 41 Táto zásada má za cieľ zabezpečiť procesnú rovnováhu medzi účastníkmi konania v súdnom konaní a tým zaručiť rovnosť práv a povinností týchto účastníkov konania, pokiaľ ide najmä o pravidlá upravujúce dokazovanie a kontradiktórnu diskusiu na súde (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 6. novembra 2012, *Otis a i.*, C-199/11, EU:C:2012:684, body 71 a 72), ako aj právo na opravný prostriedok uvedených účastníkov konania (rozsudok zo 17. júla 2014, *Sánchez Morcillo a Abril García*, C-169/14, EU:C:2014:2099, body 44, 48 a 49).
- 42 Zásada rovnosti zbraní však nezahŕňa, ako to uvádza Rada vo svojich pripomienkach predložených Súdnemu dvoru, povinnosť, aby si boli účastníci konania rovní, pokiaľ ide o finančné náklady súvisiace so súdnym konaním.
- 43 Pokiaľ ide o zdanenie služieb poskytovaných advokátmi DPH vo výške 21 %, treba uviesť, že hoci zdanenie touto daňou a uplatnenie nároku na odpočet môžu nepochybne viesť v súvislosti s rovnakou výškou poplatkov k finančnému zvýhodneniu osoby podliehajúcej súdnej právomoci, ktorá je platiteľom dane oproti osobe podliehajúcej súdnej právomoci, ktorá platiteľom dane nie je, toto finančné zvýhodnenie však nemôže ovplyvniť procesnú rovnováhu účastníkov konania.
- 44 V bode 28 tohto rozsudku sa totiž konštatovalo, že je predpoklad, že tieto osoby podliehajúce súdnej právomoci disponujú dostatočnými prostriedkami umožňujúcimi pokryť náklady na súdny proces, vrátane poplatkov advokáta. Bez ohľadu na prípadnú finančnú výhodu, ktorú môže znamenať pre jednu alebo druhú z týchto osôb, tak zdanenie služieb poskytovaných advokátmi DPH v spore vo veci samej nie je takej povahy, pokiaľ ide o právo na spravodlivý proces, aby dostal osoby podliehajúce súdnej právomoci, ktoré nie sú platiteľmi dane, do priamej nevýhody voči osobám podliehajúcim súdnej právomoci, ktoré platiteľmi dane sú.
- 45 Tak ako uviedla Komisia vo svojich pripomienkach predložených Súdnemu dvoru, možnosť jedného účastníka konania zaplatiť vyššie poplatky advokátovi ako jeho protivník nevyhnutne neznamená, že je lepšie právne zastúpený. Podľa konštatovania uvedeného v bode 34 tohto rozsudku totiž v rámci režimu stanovenia poplatkov advokáta na základe dohody, aký je v platnosti v Belgicku, môžu advokáti zohľadniť hospodársku situáciu svojich klientov a žiadať od klientov, ktorí nie sú platiteľmi dane, nižšie poplatky zahŕňajúce DPH ako poplatky, ktoré žiadajú od klientov, ktorí platiteľmi dane sú.
- 46 Treba preto konštatovať, že záruka stanovená zásadou rovnosti zbraní sa nevzťahuje na zdanenie služieb poskytovaných advokátmi DPH vo výške 21 %.
- 47 Vzhľadom na všetky tieto úvahy treba na prvú otázku písm. a) odpovedať tak, že preskúmanie článku 1 ods. 2 a článku 2 ods. 1 písm. c) smernice 2006/112 vzhľadom na právo na účinný prostriedok nápravy a zásadu rovnosti zbraní zaručené článkom 47 Charty nepreukázalo nijakú skutočnosť, ktorá by mohla ovplyvniť ich platnosť v rozsahu, v akom podľa týchto ustanovení služby poskytované advokátmi osobám podliehajúcim súdnej právomoci, ktoré nemajú nárok na právnu pomoc v rámci vnútroštátneho režimu právnej pomoci, podliehajú DPH.

O prvej otázke písm. b)

- 48 Svojou prvou otázkou písm. b) vnútroštátny súd v podstate žiada Súdny dvor, aby preskúmal platnosť článku 1 ods. 2 a článku 2 ods. 1 písm. c) smernice 2006/112 vzhľadom na článok 9 ods. 4 a 5 Aarhuského dohovoru v rozsahu, v akom podľa týchto ustanovení podliehajú služby poskytované advokátmi DPH.
- 49 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že z judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že na ustanovenia medzinárodnej dohody, ktorej zmluvnou stranou je Únia, sa možno odvolávať na podporu žaloby o neplatnosť aktu sekundárneho práva Únie alebo na podporu námietky založenej na protiprávnosti takéhoto aktu len pod podmienkou, že jednak povaha a štruktúra uvedenej dohody tomu nebránia,

a jednak, že ustanovenia tejto dohody sa zdajú byť z hľadiska ich obsahu nepodmienené a dostatočne presné (pozri najmä rozsudok z 13. januára 2015, Rada a i./Vereniging Milieudefensie a Stichting Stop Luchtverontreiniging Utrecht, C-401/12 P až C-403/12 P, EU:C:2015:4, bod 54, ako aj citovanú judikatúru).

- 50 Pokiaľ ide o článok 9 ods. 4 Aarhuského dohovoru, zo samotného znenia tohto ustanovenia vyplýva, že sa uplatňuje iba na konania upravené v článku 9 ods. 1, 2 a 3 tohto dohovoru. Ustanovenia článku 9 ods. 1, 2 a 3 tohto dohovoru však neobsahujú nijakú nepodmienenú a dostatočne presnú povinnosť takej povahy, aby priamo upravovala právne postavenie jednotlivcov.
- 51 Súdny dvor totiž pokiaľ ide o článok 9 ods. 3 uvedeného dohovoru, rozhodol, že keďže práva stanovené v uvedenom článku 9 ods. 3 majú „členovia verejnosti“, len ak „sú splnené podmienky uvedené v národnom práve, ak sú nejaké“, znamená to, že toto ustanovenie je podriadené z hľadiska jeho výkonu alebo jeho účinkov tomu, že dôjde k vydaniu neskoršieho aktu (rozsudky z 8. marca 2011, Lesoochránárske zoskupenie, C-240/09, EU:C:2011:125, bod 45, ako aj z 13. januára 2015, Rada a i./Vereniging Milieudefensie a Stichting Stop Luchtverontreiniging Utrecht, C-401/12 P až C-403/12 P, EU:C:2015:4, bod 55).
- 52 Ako však uviedla generálna advokátka v bode 92 svojich návrhov, článok 9 ods. 1 a 2 Aarhuského dohovoru odkazuje aj na kritériá vnútroštátneho práva. Podľa znenia týchto ustanovení totiž súdne konania, ktorých sa týkajú, musia byť upravené „v rámci... národného práva“ strán tohto dohovoru, a vnútroštátny normotvorca musí najmä rozhodnúť, či zamýšľa stanoviť možnosť žaloby „pred súdom a/alebo iným nezávislým a nestranným orgánom ustanoveným na základe zákona“. Okrem toho z článku 9 ods. 2 druhého pododseku uvedeného dohovoru vyplýva, že určenie toho, „čo predstavuje dostatočný záujem a porušovanie... práva“, prináleží ustanoveniam vnútroštátneho práva.
- 53 Z toho vyplýva, že uplatnenie článku 9 ods. 4 Aarhuského dohovoru odkazuje výlučne na ustanovenia tohto dohovoru, ktoré nespĺňajú podmienky, na ktoré sa možno odvolávať na podporu žaloby o neplatnosť aktu sekundárneho práva Únie uvedené v bode 49 tohto rozsudku.
- 54 Článku 9 ods. 4 uvedeného dohovoru sa tak nemožno na spochybnenie platnosti smernice 2006/112 dovolávať.
- 55 Pokiaľ ide o článok 9 ods. 5 Aarhuského dohovoru, z tohto ustanovenia, podľa ktorého každá strana tohto dohovoru je povinná „zvážiť“ vytvorenie „vhodných podporných mechanizmov“ s cieľom odstrániť alebo znížiť finančné a iné bariéry v prístupe k spravodlivosti, vyplýva, že tiež neobsahuje nijakú nepodmienenú a dostatočne presnú povinnosť a že je podriadené z hľadiska jeho výkonu alebo jeho účinkov tomu, že dôjde k vydaniu neskoršieho aktu.
- 56 Za týchto podmienok sa článku 9 ods. 5 uvedeného dohovoru na účely spochybnenia platnosti smernice 2006/112 nemožno z dôvodu jeho povahy dovolávať.
- 57 Vzhľadom na predchádzajúce úvahy treba na prvú otázku písm. b) odpovedať, že na účely posúdenia platnosti článku 1 ods. 2 a článku 2 ods. 1 písm. c) smernice 2006/112 sa článku 9 ods. 4 a 5 Aarhuského dohovoru nemožno dovolávať.

O prvej otázke písm. c)

- 58 Svojou prvou otázkou písm. c) sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa článok 132 ods. 1 písm. g) smernice 2006/112 alebo „iné ustanovenia“ tejto smernice majú vykladať v tom zmysle, že služby poskytované advokátmi v prospech osôb podliehajúcich súdnej právomoci, ktoré využívajú právnu pomoc v rámci vnútroštátneho režimu právnej pomoci, akým je režim v spore vo veci samej, sú

oslobodené od DPH. V prípade zápornej odpovede na túto otázku vnútroštátny súd v podstate žiada Súdny dvor, aby preskúmal platnosť článku 1 ods. 2 a článku 2 ods. 1 písm. c) tejto smernice vzhľadom na článok 47 Charty v rozsahu, v akom tieto ustanovenia podmieňujú toto poskytovanie služieb DPH.

- 59 Na úvod treba uviesť, že hoci položená otázka odkazuje tak na článok 132 ods. 1 písm. c) smernice 2006/112, ako aj na prípadné „iné ustanovenia“ tejto smernice, návrh na začatie prejudiciálneho konania neumožňuje identifikovať tie ustanovenia uvedenej smernice, okrem článku 132 ods. 1 písm. c) tejto smernice, na základe ktorých by služby poskytované advokátmi v rámci vnútroštátneho režimu právnej pomoci mohli byť oslobodené od DPH.
- 60 Ako uviedla generálna advokátka v bodoch 54 a 55 svojich návrhov, hoci Súdny dvor doteraz neposudzoval uplatnenie oslobodenia stanoveného v článku 132 ods. 1 písm. g) smernice 2006/112 na služby poskytované advokátmi v rámci vnútroštátneho režimu právnej pomoci, rozhodol však, že na toto poskytovanie služieb nemôže byť uplatnená znížená sadzba DPH podľa článku 98 ods. 2 tejto smernice v spojení s bodom 15 prílohy III tejto smernice (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 17. júna 2010, Komisia/Francúzsko, C-492/08, EU:C:2010:348, bod 47).
- 61 V tomto rozsudku Súdny dvor uviedol, že keďže bod 15 prílohy III uvedenej smernice neumožňuje členským štátom uplatniť zníženú sadzbu DPH na všetky sociálne prospešné služby, ale len na tie, ktoré poskytujú organizácie spĺňajúce dvojitú požiadavku, a to, že sú samy sociálne prospešné a vykonávajú verejnoprospešnú činnosť alebo činnosť v oblasti sociálneho zabezpečenia, úmysel normotvorcu Únie obmedziť možnosť uplatnenia zníženej sadzby len na plnenia poskytované organizáciami, ktoré spĺňajú túto dvojitú požiadavku, by bol zmarený, pokiaľ by členský štát mohol kvalifikovať súkromné subjekty sledujúce vytváranie zisku ako organizácie v zmysle uvedeného bodu 15 len na základe toho, že tieto subjekty poskytujú takisto sociálne prospešné služby (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 17. júna 2010, Komisia/Francúzsko, C-492/08, EU:C:2010:348, body 43 a 44).
- 62 Súd teda rozhodol, že členský štát nemôže uplatňovať zníženú sadzbu DPH na služby poskytované súkromnými subjektmi, ktoré sledujú vytváranie zisku, len na základe posúdenia povahy týchto služieb bez toho, aby zohľadnil najmä ciele sledované týmito subjektmi ako celok a stálosť ich sociálnych činností. Profesionálnu kategóriu advokátov a právnych zástupcov nemožno vzhľadom na ich celkové ciele a skutočnosť, že sa ich sociálna činnosť nevyznačuje stálosťou, vo všeobecnosti považovať za kategóriu, ktorá má sociálnu povahu (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 17. júna 2010, Komisia/Francúzsko, C-492/08, EU:C:2010:348, body 45 a 46).
- 63 Táto judikatúra sa *mutatis mutandis* uplatní aj na oslobodenie stanovené v článku 132 ods. 1 písm. g) smernice 2006/112, keďže jeho uplatnenie sa nielen podmieňuje sociálnou povahou poskytovania dotknutých služieb, ktoré musia byť úzko súvisiace so sociálnou starostlivosťou alebo činnosťou v oblasti sociálneho zabezpečenia, ale je okrem toho obmedzené na poskytovanie služieb uskutočňované subjektmi uznávanými za subjekty sociálnej povahy.
- 64 V prejednávanej veci zo spisu predloženého Súdnemu dvoru vyplýva, že služby v rámci vnútroštátneho režimu právnej pomoci nie sú poskytované všetkými advokátmi, ale iba tými, ktorí dobrovoľne poskytujú takéto služby ako hlavnú alebo vedľajšiu činnosť a ktorí sú na tento účel zapísaní do zoznamu, ktorý sa každoročne obnovuje. Zdá sa tak, že poskytovanie služieb v rámci tohto režimu predstavuje iba jeden z cieľov advokátskej profesie.
- 65 Služby poskytované advokátmi v rámci vnútroštátneho režimu právnej pomoci dotknutého v spore vo veci samej tak podľa článku 132 ods. 1 písm. g) smernice 2006/112 nie sú od DPH oslobodené.

- 66 Nakoniec za predpokladu, že toto poskytovanie služieb nebude od DPH oslobodené, sa vnútroštátny súd pýta na platnosť článku 1 ods. 2 a článku 2 ods. 1 písm. c) uvedenej smernice vzhľadom na článok 47 Charty v rozsahu, v akom tieto ustanovenia zďaňujú uvedené poskytovanie služieb DPH vo výške 21 %. V tejto súvislosti sa z informácií uvedených vnútroštátnym súdom zdá, že vnútroštátny režim právnej pomoci dotknutý v spore vo veci samej uhrádza osobám podliehajúcim súdnej právomoci majúcim nárok na túto pomoc všetky poplatky advokáta, vrátane DPH viažucej sa k službám poskytovaným advokátmi.
- 67 Bez ďalších informácií vnútroštátneho súdu týkajúcich sa týchto účinkov sa tak nezdá, že by zdanenie služieb poskytovaných advokátmi v rámci tohto vnútroštátneho režimu právnej pomoci DPH spochybnilo právo osôb podliehajúcich súdnej právomoci, ktoré majú nárok na takúto pomoc, na účinný prostriedok nápravy.
- 68 Vzhľadom na predchádzajúce úvahy treba na prvú otázku písm. c) odpovedať tak, že článok 132 ods. 1 písm. g) smernice 2006/112 sa má vykladať v tom zmysle, že služby poskytované advokátmi v prospech osôb podliehajúcich súdnej právomoci, ktoré využívajú právnu pomoc v rámci vnútroštátneho režimu právnej pomoci, akým je režim v spore vo veci samej, nie sú oslobodené od DPH.

O druhej až štvrtej otázke

- 69 Vzhľadom na odpovede na prvú otázku písm. a) až c) nie je potrebné preskúmať druhú až štvrtú otázku.

O trovách

- 70 Vzhľadom na to, že konanie má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (štvrtá komora) rozhodol takto:

- 1. Preskúmanie článku 1 ods. 2 a článku 2 ods. 1 písm. c) smernice Rady 2006/112/ES z 28. novembra 2006 o spoločnom systéme dane z pridanej hodnoty vzhľadom na právo na účinný prostriedok nápravy a zásadu rovnosti zbraní zaručené článkom 47 Charty základných práv Európskej únie nepreukázalo nijakú skutočnosť, ktorá by mohla ovplyvniť ich platnosť v rozsahu, v akom podľa týchto ustanovení služby poskytované advokátmi osobám podliehajúcim súdnej právomoci, ktoré nemajú nárok na právnu pomoc v rámci vnútroštátneho režimu právnej pomoci, podliehajú dani z pridanej hodnoty.**
- 2. Na účely posúdenia platnosti článku 1 ods. 2 a článku 2 ods. 1 písm. c) smernice 2006/112 sa nemožno dovolávať článku 9 ods. 4 a 5 Dohovoru o prístupe k informáciám, účasti verejnosti na rozhodovacom procese a prístupe k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia, ktorý bol podpísaný 25. júna 1998 v Aarhuse.**
- 3. Článok 132 ods. 1 písm. g) smernice 2006/112 sa má vykladať v tom zmysle, že služby poskytované advokátmi v prospech osôb podliehajúcich súdnej právomoci, ktoré využívajú právnu pomoc v rámci vnútroštátneho režimu právnej pomoci, akým je režim v spore vo veci samej, nie sú oslobodené od dane z pridanej hodnoty.**

Podpisy